

**AHMED EFENDİ,
Ebûbekirefendizâde**
(ö. 1181/1767)

Osmanlı şeyhülislâmı.

Tireli Ebûbekir Efendi'nin oğlu ve Şeyhülislâm Mahmud Efendi'nin damadıdır. 1097'de (1686) Tire'de doğdu; medrese tahsilinden sonra hâriç pâyesini (bk. HÂRİÇ MEDRESESİ) elde etti. 1729-1744 yılları arasında Galata, Mısır, Mekke ve İstanbul kadılıklarında bulundu. Daha sonra 1751-1758 yılları arasında önce Anadolu kazaskeri, iki defa da Rumeli kazaskeri oldu; 6 Eylül 1761'de Veliyyüddin Efendi'nin yerine şeyhülislâmlığa getirildi. Meşihatta kaldığı süre içerisinde herhangi bir icraat yapamaması ve ihmalkâr davranması yüzünden 29 Nisan 1762'de azledildi. Bundan sonraki hayatını Kanlıca'daki konağında geçirdi. 3 Temmuz 1767'de vefat etti. Kanlıca'da Bahâî Kabristanı'nda babasının yanına defnedildi. Dürüstlüğü ve cömertliğiyle tanınmış olan Ahmed Efendi'nin herhangi bir eseri bilinmemektedir.

BİBLİYOGRAFYA:

Devhatü'l-meşâyih, s. 102-103; *Sicill-i Osmani*, I, 261; *İlmiyye Salnâmesi*, s. 535-536; *Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi*, IV/2, s. 491.

MEHMET İPŞİRLİ

AHMED EFENDİ, İshak Hocası

(bk. İSHAK HOCASI).

AHMED EFENDİ, Kurşuncuzâde

(ö. 1120/1708)

Türk hattatı.

İstanbuldudur. Kaynaklardaki kısa mâlumattan Eyüp civarında yaşadığı anlaşılmaktadır. Sülûs ve nesihî Suyolcuzâde Mustafa Efendi'den öğrendi ve kısa sürede icâzet aldı. Kaynaklar, yazısının hocasının hattına, ayırt edilemeyecek kadar benzediğini belirtirler. Suyolcuzâde'nin Eyüp Sultan Camii için başladığı üç satırlı sülûs, geri kalanı nesihî hattıyla yazılmış büyük boy Kur'ân-ı Kerim'i tamamladı. *Aklâm-ı sitte* de mahir bir hattat idi. İstanbul'da öldü.

BİBLİYOGRAFYA:

Suyolcuzâde, *Devhatü'l-küttâb*, s. 12; Müstakimzâde, *Tuhfe*, s. 99; Şevket Rado, *Türk Hattatları*, İstanbul, ts., s. 120; R. Ekrem Koçu, "Ahmed Efendi (Kurşuncuzâde)", *İst.A*, I, 358.

MUHİTTİN SERİN

Mestcizâde
Ahmed
Efendi'nin
Mahmud
Paşa Türbesi
haziresindeki
mezar taşı.
Eminönü /
İstanbul

**AHMED EFENDİ,
Mestcizâde**

(ö. 1174/1760-61)

Türk hattatı.

İstanbuldudur. Babası Hacı Abdullah Efendi'dir. Hat sanatını Hoca Mehmed Râsim'den öğrendi ve 1731'de icâzet aldı. Mehmed Râsim Efendi'den sonra Galata Sarayı yazı hocalığına tayin edildi. Daha sonra Hüseyin Habîb'den boşalan Enderun Mektebi hat hocalığına naklolundu. Vefatında Mahmud Paşa Türbesi haziresinde Tophaneli Mehmed Emin Efendi'nin kabri yakınına defnedildi. Hocası Mehmed Râsim Efendi'nin mezar taşı için yazdığı ibâre, isim kısmı değiştirilerek kendi mezar taşına da hakkedilmiştir.

Ahmed Efendi, Şeyh Seyyid Ahmed Raûfî'ye intisap etmişti. Kaynaklarda şairliğinden bahsedilirse de şiirlerine rastlanmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA:

Suyolcuzâde, *Devhatü'l-küttâb*, s. 123; Müstakimzâde, *Tuhfe*, s. 71; Habîb, *Hat ve Hattatân*, İstanbul 1306, s. 93; Ergun, *Antoloji*, I, 163; a.mlf., *Türk Şairleri*, I, 355-356; Şevket Rado, *Türk Hattatları*, İstanbul, ts., s. 164; R. Ekrem Koçu, "Ahmed Efendi (Mestcizâde)", *İst.A*, I, 358.

MUHİTTİN SERİN

AHMED EFENDİ, Muîd

(bk. MUÎD AHMED EFENDİ).

AHMED EFENDİ, Mutafzâde

(ö. 1883)

Zâkir ve dinî eserler bestekârı.

Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Tahsilini İstanbul medreselerinde yaptıktan sonra kadı nâibi olarak çeşitli yerlerde, bir müddet de Gelibolu'da bulundu. Hayatının büyük bir kısmını Üsküdar Bulgurlu'daki köşkünde geçirdi. Sünbüliyye tarikatına intisap ederek Koca Mustafa Paşa Hankahı'nda uzun yıllar zâkirlik yaptı. Yenikapı Mevlevîhanesi şeyhi Osman Selâhaddin Dede'ye de intisabı bulunan Ahmed Efendi, 1846'da mûsikideki hocası Hammâmîzâde İsmâil Dede Efendi ile birlikte hacca gitti. 1868'de Mısır mevleviyetine tayin edildi (bu tayin için Yûsuf Kâmil Paşa'nın Mısır hidiyi İsmâil Paşa'ya yazdığı tavsiyenâmenin süreti için bk. İbnülemin, s. 32-33). Bu göreve tayininden ölümüne kadar geçen zaman içerisindeki hayatıyla ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. 13 Aralık 1883'te İstanbul'da vefat etti.

İlmiye sınıfının önde gelenleri arasında yer alan Ahmed Efendi, bir süre Sadrazam Âli Paşa'nın imamlığını yapmış, ancak asıl şöhretini dinî besteleri ve bu sahadaki icracılığı ile kazanmıştır. Zâkirliği sırasında bilhassa okuduğu *durak** ve mersiyelerle şöhret bulmuştur. Mûsikideki hocası İsmâil Dede Efendi'nin en seçkin ve sadık talebelerindendi. Hac yolculuğunda hocasını yalnız bırakmadı, onun Mina'da vefatı sırasında da yanında bulunmuştu. Çok kuvvetli bir hâfızaya sahip olan Ahmed Efendi, Dede Efendi'nin meşkettiği bütün eserleri öğrenmiş ve talebelerine de öğretmiştir. Ayrıca Nâyî Osman Dede'nin bestelediği *mi'râciye**'nin nevâ bahri ile mevlid bestelerinin unutulmak üzere olduğunu görüp dileyenlere bu eserleri öğretmek istemiş, ancak kimse buna iltifat etmediğinden Türk dinî mûsikisinin bu eşsiz eserleri bugün unutulmuştur. Yetiştirdiği talebeler arasında, Said Paşa imarnı diye meşhur olan mevlidhan Hasan Rızâ Efendi (ö. 1890), mersiyehan Hüseyin Tefvîk Efendi (ö. 1906), Şeyh Hüseyin Fahreddin Dede (ö. 1911) ve Şeyh Said Özok (ö. 1945) en tanınmışlarıdır. Bestelediği eserlerden günümüze sadece iki ilâhî ve bir şarkı ulaşmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Rauf Yekta, "Şeyh Hüseyin Fahreddin Dede", 1328 Mâlî Senesine Mahsus Musavver Neusâl-i Osmânî, İstanbul 1328-30, s. 282; a.mlf., *Esâtîz-i Elhân III: Dede Efendi*, İstanbul 1924, s. 166; Mehmed Ziyâ, *Yenikapı Mevlevihânesi*, İstanbul 1329, s. 195; Ergun, *Antoloji*, II, 441; İbnülemin, *Hoş Sadâ*, s. 31-33; Şengel, *İlahiler*, I, 155-156; Yılmaz Öztuna, *Dede Efendi*, İstanbul 1987.

NURİ ÖZCAN

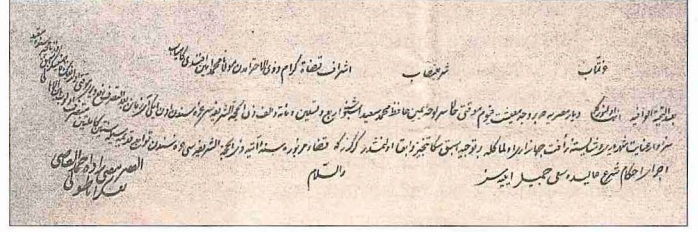
AHMED EFENDİ, Müftizâde

(ö. 1206/1791)

Osmanlı şeyhülislâmı.

Gelibolu müftüsü olan babasına nisbetle daha çok Müftizâde lakabıyla meşhur olmuştur. Medrese tahsilinden sonra çeşitli ilmiye görevlerinde bulundu. 1772 Rus seferine Mekke pâyesiyile ordu kadısı olarak katıldı. 1782'de İstanbul kadısı, 1785'te Rumeli kazaskerliği pâyesiyile Anadolu kazaskeri ve 10 Şubat 1786'da şeyhülislâm oldu. 1787'de Rusya'ya sefer açılıp açılmaması hususunda devlet erkânı arasında farklı görüşler belirlediği zaman Sadrazam Yûsuf Paşa, Şeyhülislâm Ahmed Efendi ile birlikte I. Abdülhamid'i arzu etmediği bir savaşa sürükledi. Daha sonra Avusturya'nın da Rusya'nın yanında savaşa katılması, yaşlı şeyhülislâmı harbin neticesi hakkında endişeye düşürdü. Bunun üzerine hatasını ileri sürerek azlini istedi ve 24 Kasım 1787'de görevinden ayrıldı (Cevdet, IV, 38-39).

Müftizâde
Ahmed
Efendi
İmzalı
bir belge
(Topkapı
Saray
Müzesi
Arşivi,
nr. E 9764)

1789'da III. Selim'in tahta geçmesinden sonra Şeyhülislâm Hamîdizâde'nin mâzul şeyhülislâmları arpalık*larına gitmeye mecbur etmesi üzerine, Ahmed Efendi de arpalığı olan Ankara'ya gitti. Ancak Mekki Mehmed Efendi'nin 1791'de ikinci defa şeyhülislâm olması ile İstanbul'a dönmesine izin verildi. 10 Kasım 1791'de vefat etti ve Üsküdar'da Havuzdibi'ne defnedildi.

Faziletli, bilgili, ilmî araştırmaya düşkün ve yumuşak huylu bir kimse olan Ahmed Efendi'nin şeyhülislâmlığı bir yıl on ay kadar sürmüştür. Fas Hükümdarı Muhammed b. Abdullah'ın Osmanlı ulemâsına sorduğu dört meseleye tek başına hazırladığı cevaplar, devrin âlimleri tarafından oldukça beğenilmiştir. Ahmed Efendi'nin ayrıca *Beyzâvî Tefsiri*'nin bazı kısımlarına hâşiyeler yazdığı da bilinmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Tsma, nr. E 9764; *Devhatü'l-meşâiyih*, s. 110-111; Cevdet, *Târih*, III, 261; IV, 9, 38-39; V, 108; *Sicill-i Osmânî*, I, 271; *İlmiyye Salnâmesi*, s. 555-556; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, IV/2, s. 503-504.

MEHMET İPŞİRLİ

AHMED EFENDİ, Müneccimbaşı

(bk. MÜNECCİMBAŞI, Ahmed Dede).

AHMED EFENDİ, Siyâhî

(ö. 1099/1687-88)

Türk nesta'lik hattatı.

İstanbul'da doğdu; babasının adı Sâlih'tir. Türk nesta'lik hattının ilk büyük üstatlarından biri olarak kabul edilmiş, rengi siyah olduğundan Siyâhî lakabıyla anılmıştır. Hattı, akrabası meşhur hattatlardan Tophaneli Mahmud Efendi'den öğrenerek icâzet aldı. Askerî *kassâm** başkâtibi olarak Defterdar Kılıç Ali Paşa ile Trabzon'a giderken Ağva sahilinde vefat etti. Himmetzâde Abdullah Efendi'nin, vefatına düşürdüğü tarih şöyledir: "Haşrda rû-sefid ola Siyâhî-i elem-dide" (1099/1687-88). Nesta'lik yazıdaki başarısından dolayı devrinin İmâd'ı olarak kabul edilmiştir. Aynı zamanda şair olan Ahmed Efendi pek çok hattat yetiştirmiştir; Durmuşzâde Ahmed Efendi bunların en meşhurdur.

Eserlerinin bir kısmı bazı müze ve özel koleksiyonlarda bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Suyolcuzâde, *Devhatü'l-küttâb*, s. 63; Müstakimzâde, *Tuhfe*, s. 364; Habîb, *Hat ve Hattâtân*, İstanbul 1306, s. 236; Şevket Rado, *Türk Hattatları*, İstanbul, ts., s. 106, ayrıca bk. İndeks.

ALİ ALPARSLAN

AHMED EFENDİ, Şikârîzâde

(ö. 1831)

Şeyh, zâkirbaşı ve mûsikîşinas.

Türk mûsikisinde Şikârîzâde lakabıyla tanınır. Hayatı hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. İstanbul'da doğdu ve orada yaşadı. İlk yılları, yetişmesi ve tahsili ile ilgili herhangi bir kayıt da yoktur. Gençlik yıllarında Sünnüliyye tarikâtına intisap etti. Koca Mustafa Paşa Hankahı şeyhi Seyyid Mehmed Hâşim

Şikârîzâde
Ahmed
Efendi'nin
Taayyibetü'l-ezkâr
adlı eserinin
ilk iki sayfası
(Millet Ktp.,
Şer'iyye, nr. 722)

